

**ГЛИБИННО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СПІЛЬНОСТІ
МЕХАНІЗМІВ СИМВОЛІЗАЦІЇ У СНОВИДІННЯХ
ТА ПСИХОМАЛЮНКАХ**

Сергата І. О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
inesaserhata@gmail.com

Куценко К. В.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
katerinakutsenko11@gmail.com

Проблема символізації є досить неоднозначною, оскільки у науці відсутній єдиний погляд щодо тлумачення самого поняття. Проведений теоретичний аналіз продемонстрував, що дослідження механізмів символізації було розпочате у психоаналізі (З. Фрейд, Е. Гловер, Ч. Музатті, Ж. Лакан, Ж.-Л. Додде, Р. Руссійон, Ч. Райкрофт, А. Беккер, П. Орбан, Ф. Тайсон, Р. Тайсон) та філософії (О. Лосєв, Н. Кулагіна). Особливого значення дослідження проблеми механізмів символізації має у психодинамічній парадигмі Т. Яценко.

Дослідження базується на методі активного соціально-психологічного пізнання (АСПП), який розроблено Т. Яценко [4-6]. Глибинне пізнання психіки ґрунтується на єдності методологічного (теоретико-практичного), функціонального та енергетичного розуміння цілісної психіки в її свідомих та несвідомих виявах. Окреслена позиція визначає стратегію діагностико-корекційного процесу та характер інструментальних аспектів глибинної корекції, як і її імовірно прогнозовану результативність. Весь процес АСПП підпорядкований законам позитивної дезінтеграції та вторинної інтеграції на більш високому рівні її розвитку.

Під час роботи зі сновидіннями З. Фрейд виокремив такі механізми символізації: образність, згущення, зміщення, вторинна обробка та натяк [3]. У наукових дослідженнях Т. Яценко [1; 5-6] окреслено наступні механізми символізації: згущення, зміщення, натяк, гіперболізація, мінімізація, кількісні маскування, схематизація, порушення фізичних закономірностей предметів (відсутність чи викривлення окремих їх частин), неприродний синтез їх якостей, компіляція окремих їх елементів, локалізація, генералізація

Аналіз психомалюнків засвідчив неймовірно велику роль у визначенні спільних аналогій та системних характеристик – архетипів [3]. Саме вони і єднають психомалюнок зі сновидінням. З. Фрейд показав, що у сновидіннях оживають мнемічні залишки (архетипи) архаїчного походження. Сновидіння мають сильний вплив на суб'єкта, як і будь-яка інша життєва подія. З. Фрейд відзначав також, що сновидіння ґрунтуються на мисленні, яке зорієнтоване в зворотному напрямку, до матеріалу спогадів і нереалізованих інфантильних бажань.

3. Фрейд сновидіння розумів, як психічну неусвідомлену діяльність, що переводить скриті (приховані) думки сновидіння в уявне сновидіння (безпосередній зміст), тобто у сновидінні відбувається символізація змісту несвідомого з метою уникнення цензури. Інколи сновидіння сприяє здійсненню катарсису в процесі сну.

Дослідження спільності змісту несвідомого, вдається пізнати через роботу із психомалюнком та сновидіннями. Дослідження сновидінь і психомалюнків спочатку здійснюється шляхом аналізу окремих частин, а потім цілісно [2]. Здійснюючи таку інтерпретацію враховується архетипна символіка та механізми символізації, які заявляють про себе в процесі глибинного пізнання.

Психомалюнок і сновидіння не несуть в собі смислового навантаження. Тому в процесі їхнього аналізу важливим аспектом є діалогічна взаємодія між психологом і респондентом, головною метою якої є пізнання енергетичного імперативу внутрішніх чинників суб'єкта, каталізованих образною конкретикою картини. Саме внутрішня мотивація респондента задає тенденцію поведінки, на дослідження якої зорієнтовано глибинне пізнання.

Застосування комплексу тематичних психомалюнків як методу АСПП полягає не лише у констатації наявності механізмів символізації в окремих малюнках, а й дешифрування їх глибинно-психологічного змісту шляхом інтерпретації. У діалогічній взаємодії психолога з респондентом вербальна інформація набуває рівноправності із архетипною символікою психомалюнку.

Узагальнюючи вище викладений матеріал, відзначимо, що спільність сновидінь і психомалюнків полягає у тому, що їхня символічність завжди вуалює (приховує) певний зміст, який потрібно ще розкрити; глибинно-психологічна сутність сновидінь і психомалюнків розкривається через їхню образність.

Список використаних джерел:

1. Психоаналіз репродукцій художніх творів у підготовці психологів: Навчальний посібник / [Т. С. Яценко, В. І. Бондар, Л. Я. Галушко, А. М. Камінська, О. В. Педченко]. – Дніпро, Київ: Інновація, 2018. – 300 с.
2. Фрейд З. Толкование сновидений / Зигмунд Фрейд; пер. с нем. Я. Когана. – СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2018. – 512 с.
3. Юнг К. Г. Архетип и символ / К. Г. Юнг; пер. с англ. А. В. Мантов. – СПб.: Ренессанс, 1991. – 448 с.
4. Яценко Т. С. Методология глубинно-коррекционной подготовки психолога / Т. С. Яценко, А. В. Глузман. – Днепропетровск: Інновація, 2015. – 394 с.
5. Яценко Т. С. Психодинамическая теория: методология и научно-практические результаты / [Т. С. Яценко и др.] // Психотерапия. – 2012. – № 10. – С. 81–91.
6. Яценко Т. С. Психологічні основи глибинної психокорекції, феноменологія, теорія і практика / Т. С. Яценко. – К.: Вища шк., 2006/ – 382 с.